

OPINIA PARȚIAL SEPARATĂ A JUDECĂTORULUI A. TĂNASE

1. Sunt de acord, de principiu, cu recunoașterea constituționalității unor norme din Legea nr.1234-XIV din 22 septembrie 2000 cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova. Fiind vorba despre o opinie concurentă în această parte, nu voi relua argumentele și explicațiile din considerentele hotărârii decât în măsura în care este absolut necesar.

2. Nu am votat, precum colegii mei, pentru soluția pronunțată de Curtea Constituțională în prezenta cauză, în sensul constatării neconstituționalității sintagmei „*precum și în cazul altor impedimente ce fac imposibilă desfășurarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova*”, deoarece consider că alineatul (7) al articolului 9 din lege nu contravine nici unei prevederi constituționale.

3. Declararea neconstituționalității sintagmei contestate de la alineatul (7) al articolului 9 din lege a fost, în esență, motivată în felul următor:

„64. [...] Curtea apreciază că sintagma “precum și în cazul altor impedimente ce fac imposibilă desfășurarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova” încalcă **principiul clarității legii**, deoarece **permite deputaților să interpreteze norma legală după bunul lor plac** și să întârzie desfășurarea procedurii de alegere a Președintelui”.

4. Curtea a constatat că sintagma contestată de la alineatul (7) al articolului 9 din lege contravine, astfel, articolului 23 din Constituție.

5. Potrivit articolului 23 din Constituție:

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul **publică și face accesibile** toate legile și alte acte normative.”

Din conținutul articolului 23 din Constituție, este evident că **accesibilitatea** legii presupune **publicarea ei în Monitorul Oficial**, în condițiile Legii nr.173-XIII din 6 iulie 1994 privind modul de publicare și intrare în vigoare a actelor oficiale, astfel încât să poată fi cunoscută de persoanele la care se referă.

De asemenea, așa cum rezultă din norma invocată, aceasta se referă la **drepturile și îndatoririle fundamentale**, după cum poate fi lesne dedus și din plasarea acestui articol în structura Constituției în **Titlul II**, intitulat „**Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale**”. Prin urmare, prevederile cuprinse în articolul 23 din Constituție nu se referă la procedura de desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, decât, eventual, sub aspectul dreptului fundamental al persoanei de a alege și de a fi ales, care nu face obiectul prezentei spețe.

6. Constituția Republicii Moldova nu conține nici o normă referitoare la calitatea legii. Cu toate acestea, până în prezent, **Curtea Constituțională a**

recurs la efectuarea „testului de calitate a legii”, dar exclusiv în cazurile ce vizau protecția drepturilor și a libertăților fundamentale. În lipsa unor reglementări constituționale exprese, Curtea a procedat la aplicarea directă a Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale. Or, aplicarea directă a Convenției Europene este în deplină concordanță cu prevederile articolului 4 alin. (1) din Constituție.

7. Anume articolul 4 alin. (1) din Constituție oferă Curții Constituționale competența de a interpreta și a aplica dispozițiile constituționale în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. **Pornind de la acest raționament, consider că o normă poate fi declarată neconstituțională ca rezultat al efectuării „testului de calitate a legii” doar în materia drepturilor omului.** Practica anterioară a Curții Constituționale vine să confirme acest punct de vedere. Curtea Constituțională a Republicii Moldova a efectuat testul calității legii în Hotărârea nr.15 din 13 septembrie 2011 privind controlul constituționalității articolului 18 alin.(3) din Legea nr.152-XVI din 8 iunie 2006 privind Institutul Național al Justiției, vizând protecția dreptului fundamental la proprietate.

8. În mod incontestabil, calitatea legii este un deziderat pentru orice normă juridică. În acest sens, **Curtea Constituțională are la îndemână instrumentul adreselor**, prevăzut de articolele 28¹ alin. (4) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 79 din Codul Jurisdicției Constituționale. Consider că, prin hotărârea dată, Curtea a deviat neîntemeiat de la practica sa constantă de a se limita la semnalarea, prin intermediul adreselor, a lacunele legislative constatate, în vederea clarificării normelor în cauză. În sensul arătat, există deja o bogată jurisprudența a Curții Constituționale (a se vedea hotărârile nr.2 din 8 februarie 2011, nr.11 din 31 mai 2011, nr.14 din 7 iulie 2011, nr. 15 din 13 septembrie 2011, nr.18 din 4 octombrie 2011, nr.25 din 8 decembrie 2011, nr.28 din 22 decembrie 2011, nr.17 din 12 iulie 2010, nr.22 din 23 septembrie 2010, nr.29 din 21 decembrie 2010, nr.30 din 23 decembrie 2010 etc.).

Fiind, în principiu, de acord cu o asemenea practică, în opinia mea, **în cazul de față, aplicarea testului calității legii nu este posibilă, deoarece norma contestată nu se referă la un drept fundamental, ci la procedura de alegere a unui demnitar.**

9. **În prezenta cauză, pentru prima dată, Curtea Constituțională a declarat neconstituțională o normă legală doar pentru necorespunderea acesteia testului de calitate a legii, fără raportare la un drept fundamental afectat.**

10. În viziunea mea, **Curtea a dat o valență eronată testului calității legii și jurisprudenței Curții Europene privind accesibilitatea și previzibilitatea legii.**

Este unanim acceptat că sensul jurisprudenței Curții Europene privind testul calității legii vizează **imixtiunile** autorităților publice în exercitarea

drepturilor și libertăților fundamentale. Astfel, orice imixtiune trebuie să fie reglementată de lege, iar legea care autorizează imixtiunea trebuie să fie clară, accesibilă și previzibilă.

În acest sens, claritatea legii se exprimă printr-un grad suficient de exactitate a prevederilor respective, adică legea trebuie să conțină **măsuri de protecție a individului contra acțiunilor arbitrare ale autorităților publice.**

Pentru a satisface exigența previzibilității prevederilor legale, legea trebuie să fie redactată în termeni suficient de clari și preciși, care să permită **corelarea acțiunilor autorităților publice** cu exigențele legii și să definească în mod clar **domeniul conduitei interzise și consecințele nerespectării** normei legale.

11. În speță, însă, testul calității legii a fost aplicat unei norme ce vizează procedura alegerii Președintelui, și nu drepturi sau libertăți fundamentale, or, **atribuția deputaților de a alege Președintele nu face parte din categoria „drepturilor și îndatoririlor fundamentale”** și, prin urmare, nu poate fi înțeleasă, interpretată și aplicată în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, Convenția Europeană, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte sau cu jurisprudența Curții Europene.

12. Pentru considerentele menționate, aplicarea articolului 23 din Constituție în prezenta cauză este **lipsită de fundament juridic.**

13. În concluzie, modul în care a fost aplicat articolul 23 din Constituție riscă să inducă ideea greșită că toate normele legale, care au sintagma “alte cazuri...” și nu conțin enumerări exhaustive, nu respectă principiul clarității legii și sunt pasibile de a fi declarate neconstituționale exclusiv pe baza acestui considerent decisiv. Consider că această abordare este nu numai inacceptabilă, dar și periculoasă, deoarece **presupune posibilitatea unei intervenții arbitrare a autorității de jurisdicție constituțională în sfera de reglementare a puterii legislative.**

14. În altă ordine de idei, consider că **esența sesizării deputatului M. Godea constă în posibilitățile, create prin modificările operate în Legea nr. 1234-XIV din 22 septembrie 2000, de tergiversare inadmisibilă a procedurilor de alegere a șefului statului.**

Deși, pe de o parte, privite separat și fragmentar, toate modificările operate aparent nu contravin prevederilor constituționale, pe de altă parte, luate în totalitate și **practica aplicării lor au generat o deviere semnificativă de la spiritul normei constituționale** aplicabile procedurii de alegere a șefului statului.

15. În contextul dat, consider că problema-cheie ce permite tergiversarea procedurilor de alegere a Președintelui nu rezidă în normele contestate de deputatul M. Godea, ci în **Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 8 februarie 2011 privind interpretarea art.90 alin.(4) din Constituția Republicii Moldova**, care a lăsat la discreția Parlamentului stabilirea

termenului în care Parlamentul nou-constituit urmează să desfășoare procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova în cazul instituirii interimatului și al interimatului succesiv.

Din moment ce articolul 90 alin. (4) din Constituție prevede că „*în termen de 2 luni de la data la care a intervenit vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova, se vor organiza, în conformitate cu legea, alegeri pentru un nou Președinte*”, lăsarea la discreția Parlamentului a reglementării termenului de desfășurare a procedurii de alegere a Președintelui în cazul instituirii interimatului și interimatului succesiv, termen care nu a fost stabilit până în prezent, în fapt **permite amânarea pentru o perioadă nedeterminată de timp a desfășurării alegerilor.**

În confirmarea acestei concluzii vine situația în care, deși alegerile parlamentare au avut loc la 28 noiembrie 2010, iar interimatul funcției de Președinte a fost instituit la 28 decembrie 2010, alegerile prezidențiale s-au desfășurat abia în luna martie 2012, deci la o distanță de peste un an și jumătate de la data alegerii Parlamentului, interval în care s-a produs contopirea funcției de Președinte al Parlamentului, exponent al puterii legislative, și cea de Președinte al statului, în principiu parte a puterii executive, pentru o perioadă semnificativă de timp.

Astfel, în fapt, interpretarea aplicabilității articolului 90 alin.(4) din Constituție, operată în Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 8 februarie 2011, a permis ca alegerile prezidențiale să nu fie desfășurate în termenul de 2 luni, prevăzut de Constituție.

Consider că, **pentru a rezolva definitiv această problemă, este necesară revizuirea Hotărârii Curții Constituționale nr.2 din 8 februarie 2011, iar Parlamentul să adopte o nouă lege cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova, care să țină cont de constatările Curții Constituționale, de spiritul și principiile enunțate în articolul 78 din Constituție, ce ar permite evitarea unor derapaje, de genul perpetuării unor situații care prin natura lor trebuie să fie limitate, așa cum este interimatul.**